Mnenje Evropskega ekonomsko-socialnega odbora o evropskih metropolitanskih območjih: Socialno-ekonomske posledice za prihodnost Evrope

(2007/C 168/02)

Zvezno ministrstvo za promet, gradnjo in razvoj mest je 7. novembra 2006 Evropski ekonomsko-socialni odbor zaprosilo, da v imenu nemškega predsedstva pripravi mnenje o naslednji temi: *Evropska metropolitanska območja: socialno-ekonomske posledice za prihodnost Evrope*.

Strokovna skupina za ekonomsko in monetarno unijo ter ekonomsko in socialno kohezijo, zadolžena za pripravo dela Odbora na tem področju, je mnenje sprejela 20. marca 2007. Poročevalec je bil g. van IERSEL.

Evropski ekonomsko-socialni odbor je mnenje sprejel na 435. plenarnem zasedanju 25. in 26. aprila 2007 (seja z dne 25. aprila 2007) s 125 glasovi za, brez glasu proti in s 5 vzdržanimi glasovi.

Mnenje je nadaljevanje mnenja ECO/120 *Evropska metropolitanska območja: socialno-ekonomske posledice za prihodnost Evrope* ([1]). Skupaj sta mnenji povezana celota.

1. **Sklepne ugotovitve**

1.1 V zadnjih 50 letih se je evropski prostor preoblikoval in globalizacija te spremembe še pospešuje, kar ima precejšnje posledice za težišča Evrope, tj. metropolitanska območja ([2]). Metropolitanska območja se lahko najbolje soočajo s temi izzivi in v polni meri izkoristijo priložnosti, ki jih te spremembe prinašajo.

1.2 EESO meni, da morata Svet in Komisija proučiti razvoj metropolitanskih območij in tudi nacionalne pobude ter pripraviti širše smernice na tem področju. Dobro strukturirana razprava na evropski ravni bo nacionalne pristope umestila v skupno perspektivo, kar lahko spodbudi tudi regionalne akterje.

1.3 EESO meni, da bi bolje strukturirana razprava o metropolitanskih območjih v Evropi in med njimi spodbudila te regije k uspešnemu izvajanju lizbonske in göteborške strategije, kar se lahko kaže tudi v nacionalnih programih reform.

1.4 EESO ugotavlja, da že nekaj let poteka živahna razprava. Povezava med velikimi metropolitanskimi območji in lizbonsko strategijo bolj kot doslej poudarja socialno-ekonomske posledice teh območij, kar pomeni korak naprej.

1.5 V veliko državah in regijah skušajo javne oblasti in tudi zasebni sektor ter civilna družba oblikovati pogoje, ki so potrebni za trajnostni razvoj metropolitanskih območij in za zagotovitev njihove konkurenčnosti v Evropi in v svetu. Pozornost je treba nameniti predvsem razvoju v Nemčiji. Univerzitetne študije in raziskave na zvezni ravni so omogočile bolj objektivno razpravo. Na medministrskih konferencah o metropolitanskih območjih so sodelovale tudi nacionalne in regionalne oblasti.

1.6 Urbanistična politika Komisije in tudi osnutek Teritorialne agende, ki jo je pripravila delovna skupina Sveta, pomenita napredek in dajeta okvir za ambiciozno urbanistično politiko. Agenda poudarja nekatere posebne značilnosti velikih metropol. Kljub temu pa EESO meni, da je osnutek Teritorialne agende v tem pogledu preveč nedoločen.

1.7 Kljub različnim strukturam in pristopom med državami so izzivi in cilji velikih mestnih regij na splošno enaki.

1.8 Uravnotežen razvoj metropolitanskih območij ovirata pomanjkanje identitete in odsotnost ustreznega *upravljanja*. Obstoječi upravni organi so pogosto zelo stari in preprečujejo prožno prilagajanje.

1.9 Za uspešnost metropolitanskih območij so nujna prizadevanja na več ravneh – nacionalni, regionalni in mestni – za kar je potrebna legitimnost decentraliziranih oblasti in kar bo olajšalo tudi pobude zasebnega sektorja in nevladnih organizacij.

1.10 EESO ponovno ugotavlja, da o metropolitanskih območjih ni na voljo dovolj socialno-ekonomskih in okoljskih podatkov, ki so primerljivi na evropski ravni. Ker bi se to moralo izvajati na evropski in nacionalni ravni, EESO meni, da bi bilo treba letno spremljati uspešnost evropskih metropolitanskih območij z gospodarskega, socialnega in okoljskega vidika, da bi bolje poznali razmere vsakega od teh območij in omogočili lažjo mobilnost metropolitanskih akterjev.

([1]) UL C 302, 7.12.2004, str. 101.

([2]) Treba je ločevati med metropolami in metropolitanskimi območji. Na splošno metropola pomeni zelo veliko mesto ali strnjeno naselje (aglomeracijo), metropolitansko območje pa je celotna površina velikega mesta ali pomembnih policentričnih mest, ki jih obdajajo druge občine in podeželska območja. Metropolitanska območja so zato veliko večja kot metropole.

2. **Priporočila**

2.1 EESO poziva Komisijo, da pripravi zeleno knjigo o metropolitanskih območjih kot dodatek Teritorialni agendi in strateške smernice za kohezijo ter s tem na podlagi objektivne analize spodbudi evropsko razpravo.

2.2 EESO meni, da bi bilo treba izzive in cilje velikih metropol ter znanje in izkušnje držav članic umestiti v skupno evropsko perspektivo ter širiti dobre prakse.

2.3 Po mnenju EESO bi morala Komisija sprejeti politično odločitev, na podlagi katere bi Eurostat vsako leto pripravil zanesljive in primerljive podatke o vseh metropolitanskih območjih Evropske unije. Za izpolnjevanje te nove naloge bi moral dobiti dodatna sredstva.

2.4 Da bi Eurostat lahko čim prej izpolnil to nalogo, EESO predlaga, da se ESPON-u ali drugi pristojni organizaciji dodeli izvedba poskusne študije, s katero bi preskusili različne metode za razmejitev metropolitanskih območij s skupnimi merili, da se predlaga omejen seznam podatkov o metropolitanskih območjih z več kot milijonom prebivalcev za obdobje 1995–2005, ki bi jih lahko zbrali takoj. Pri tem bi uporabili predvsem podrobne, že obstoječe podatke iz evropskih raziskav o delovni sili ([3]).

3. **Utemeljitev**

3.1 V mnenju iz leta 2004 je EESO opozoril na socialno-ekonomske posledice metropolitanskih območij ([4]), ki so bile po njegovem mnenju v veliki meri podcenjene.

3.2 Cilj tega mnenja je opozoriti institucije Skupnosti na stalni razvoj in na včasih presenetljivo hiter razvoj koncentracije prebivalstva in gospodarskih dejavnosti v metropolitanskih območjih v Evropi in svetu.

3.3 EESO je v mnenju iz leta 2004 zahteval, da se razvoj evropskih metropol vključi na dnevni red Skupnosti. Odbor je med prvimi poudarjal neposredno vez med vlogo metropol in izvajanjem lizbonske strategije. Metropolitanska območja so „laboratoriji“ svetovnega gospodarstva, gonilo gospodarstva ter središča ustvarjalnosti in inovativnosti.

3.4 Hkrati so v metropolah glavni izzivi, ki jih mora Evropa premagati v prihodnjih letih. Ta območja se srečujejo predvsem z revščino ter socialno izključenostjo in prostorskim ločevanjem, kar vpliva na zaposlovanje in mednarodni kriminal ([5]).

3.5 Vpliv metropol krepijo številne in različne izmenjave med njimi, v Evropi in na svetovni ravni. Mreže, v katerih sodelujejo metropole, prispevajo h krepitvi evropske integracije.

3.6 EESO v mnenju iz leta 2004 ugotavlja, da primerjalne analize, ki vsebujejo zadovoljive podatke o njihovih prednostih, pomanjkljivostih, ovirah in priložnostih, niso dovolj.

3.7 Zato je Odbor leta 2004 poudaril potrebo po opredelitvi evropskih metropolitanskih območij in pripravo ustreznih in primerljivih podatkov, vključno z oceno glavnih kazalnikov lizbonske strategije, za vsako metropolitansko območje.

3.8 Gospodarstvo, ki temelji na znanju, in družba, povezana v mreže, prispevata k večji privlačnosti metropol za ljudi in dejavnosti. V nekaterih državah članicah poteka na nacionalni in regionalni ravni živahna razprava o politiki, ki jo je treba izvajati v zvezi z velikimi metropolami, in o upravljanju teh območij. Te razprave včasih spremljajo praktični ukrepi od spodaj navzgor in od zgoraj navzdol.

4. **Odziv Komisije leta 2004**

4.1 EESO je leta 2004 pozval Komisijo, da pripravi celovite analize s sodelovanjem vseh komisarjev s tega področja in redno predstavlja poročila o socialno-ekonomskih razmerah v metropolitanskih območjih in njihovem položaju na evropski ravni. Na ta način bo boljša ocena prednosti in pomanjkljivosti velikih metropol omogočila tudi boljšo opredelitev politik in lažjo širitev dobrih praks.

4.2 Komisija se v odgovoru na predloge EESO „strinja z ugotovitvijo EESO glede ključne vloge metropolitanskih območij za uresničevanje ciljev lizbonske strategije in tudi glede pomanjkanja zanesljivih in primerljivih podatkov o teh območjih na evropski ravni ([6])“.

4.3 Kljub skupnemu stališču Komisija še ni pripravila bolj ciljno usmerjenega in celovitega pristopa glede metropolitanskih območij. Urbanistična politika se postopoma izvaja, vendar pri tem ni ločevanja med „mesti in metropolitanskimi območji“. Podatki Inštituta za statistiko, ki so nepopolni in zbrani na podlagi nacionalnih definicij, niso vedno primerljivi na evropski ravni.

([3]) Prvi uspešen poskus se je že izvajal v okviru programa INTERREG II C leta 2000. Obravnaval je 14 metropolitanskih območij na severozahodu Evrope. EESO se sklicuje na študijo GEMACA.

([4]) Mnenje o evropskih metropolitanskih območjih: socialno-ekonomske posledice za prihodnost Evrope, UL C 302, 7.12.2004, str. 101.

([5]) Mnenje EESO o priseljevanju v EU in politikah vključevanja: sodelovanje med regionalnimi in lokalnimi oblastmi ter organizacijami civilne družbe, UL C 318, 23.12.2006, str. 128.

([6]) Referenca na odziv Komisije, GD REGIO, o mnenju na lastno pobudo EESO o evropskih metropolitanskih območjih: socialno-ekonomske posledice za prihodnost Evrope, UL C 302, 7.12.2004, str. 101.

5. **Razprave in pobude na nacionalni ravni**

5.1 Na nacionalni in regionalni ravni je bilo nedavno sprejetih več pobud, ki so javnost seznanile z razvojem metropol. Te pobude pogosto vključujejo različne ukrepe za podporo bolj usklajenega razvoja na področju infrastrukture, prostorskega načrtovanja, gospodarstva in socialnih vidikov ter razvoja infrastrukture prometa in telekomunikacij med samimi metropolami. Nekaj primerov pobud, ki so bile sprejete v več državah, je predstavljenih v nadaljevanju besedila. Ta pregled seveda ni popoln.

5.1.1 Leta 1993 se je v **Nemčiji** začela poglobljena razprava o metropolitanskih območjih. Namen univerzitetnih študij in razprav je ustrezno in objektivno pripraviti seznam funkcij velikih metropol in jih opredeliti v skladu s tem seznamom.

5.1.1.1 V nemški študiji je bil prehod od tradicionalnega pristopa z nacionalnim zemljevidom mest in občin ter zveznih dežel na drugačen pristop, ki predstavlja nov zemljevid Nemčije z novimi glavnimi podobami (*Leitbilder*) – smernicami. Na podlagi smernic in akcijskih programov na področju politike prostorskega načrtovanja (iz leta 1992 in 1995), ki so poudarili pomen in naloge metropolitanskih območij, ima Nemčija od sprejetja sklepa medministrske konference ministrov Zveze in dežel za prostorsko načrtovanje z dne 30. junija 2006 enajst metropolitanskih regij. Prva medministrska konferenca na tem področju je bila leta 2003.

5.1.1.2 Zemljevid nemških metropolitanskih regij razkriva neenakosti med obstoječo upravno organizacijo in geografskimi omejitvami metropolitanskih regij. Primer tega je metropolitanska regija Nürnberg, ki obsega mesto Nürnberg in vse sosednje mestne in podeželske občine. Druge deloma zajemajo več dežel, na primer Frankfurt/Ren/Majna in Hamburg, spet druge so del ene dežele, na primer München in Ruhregebiet. V številnih primerih že obstaja regionalizacija po posameznih temah, na primer na področju kulture, športa, trajnosti, pokrajin. V vseh primerih območje zajema mesta, velika in majhna ter podeželska območja. Na ta način lahko jasno razmejimo teritorij teh metropolitanskih območij.

5.1.1.3 Posebni nacionalni ukrepi (zaenkrat) še niso predvideni. Metropolitanska območja so bila pozvana k opredelitvi in ovrednotenju svojih posebnosti. Cilj tega je razvoj nemških metropolitanskih območij, ki so avtonomni akterji na evropski in mednarodni ravni. Nacionalne politike, kot na primer politike na področju železniškega ali zračnega prometa, bodo seveda lahko podprle ambicije teh območij.

5.1.1.4 Da bi upravičili ta nov pristop, se metropolitanska območja poziva k uvedbi sistema za demokratično predstavništvo, glede na njihove posebne značilnosti in vizijo. Pri tem lahko same opredelijo načine, z neposrednimi volitvami, kot na primer regija Stuttgart, ali s posrednim zastopanjem mest in občin, kot v regiji Nürnberg.

5.1.1.5 Politični cilji, o katerih je treba razpravljati in jih uresničiti v okviru metropolitanskih območij, ki imajo različne značilnosti, so: zagotoviti kritično maso, ki je potrebna za konkurenčnost, ustvariti pogoje za učinkovito upravljanje, pojasniti delitev odgovornosti, vzpostaviti policentrično prostorsko organizacijo, poiskati zadovoljivo ravnovesje med urbanizacijo in zaščito podeželskih območij, razviti prometno infrastrukturo in zagotoviti mobilnost, podpreti inovacije in gospodarske grozde, obvladovati tehnološka in naravna „tveganja“, pridobiti potrebna sredstva za javne naložbe, izboljšati mednarodno dostopnost, zagotoviti promocijo regij.

5.1.2 V **Veliki Britaniji** sega zanimanje za okrepljen razvoj metropol v začetek stoletja. Leta 2004 je bilo objavljeno obvestilo vlade o konkurenčnosti metropolitanskih območij, razen Londona ([7]). Cilj je bil ustvariti pogoje za krepitev avtonomije „mest-regij“ v mednarodnem okviru. Vendar je bil predvideni proces ustavljen, predvsem zaradi negativnega referenduma o ustanovitvi regionalne skupščine v regiji Newcastle.

5.1.2.1 Angleška razprava se trenutno osredotoča na delitev pristojnosti med nacionalno in regionalno ravnjo ter med mesti in občinami v najbolj poseljenih regijah, ki so bile opredeljene kot metropolitanska območja prihodnosti. Ideja o oblikovanju mest-regij je še vedno aktualna. Kljub nejasnosti razprave v teku bo kmalu objavljena bela knjiga o tej temi, v pripravi pa je tudi nova prostorska organizacija, ki temelji na priznanih merilih in je primerljiva z nemško prostorsko organizacijo.

5.1.2.2 Treba je ločevati med politično decentralizacijo in podporo razvoju metropol. Za razvoj metropol so značilne prožnost in povezave med mestnimi občinami, da se čim bolje izkoristijo priložnosti in da se soočimo s skupnimi izzivi. Dober primer je razvoj na severu Anglije (Manchester, Liverpool, Leeds, Sheffield, Newcastle in York), pobuda „Northern Way“ od spodaj navzgor. Za ta razvoj je značilno določeno število konvencij znotraj metropolitanskega območja.

5.1.2.3 Pristop od spodaj navzgor, ki je nadaljevanje lokalnih in regionalnih pobud, je nujen, ker se številne strateške odločitve lahko sprejmejo samo s skupnim soglasjem. Ti sklepi bodo v treh agendah: v agendi o konkurenčnosti za zagotavljanje podpore najbolj in najmanj uspešnim regijam, agendi o socialni koheziji za prikrajšano prebivalstvo in v agendi o okolju, ki vključuje ukrepe predvsem za izboljšanje kakovosti življenja in ohranitev naravnih virov. Na teh treh področjih se metropolitanska območja obravnavajo kot najustreznejša geografska raven za vodenje teh politik.

([7]) Competitive Cities: where do the core cities stand? (Konkurenčna mesta: kakšen je položaj središčnih mest?) (Središčna mesta so metropolitanska območja zunaj Londona, predvsem na severozahodu države).

5.1.3 V **Franciji** poteka razprava že od leta 1960. Do nedavnega je bilo sprejetih zelo malo konkretnih ukrepov, ker je bila politična razsežnost razprave podcenjena. Na splošno je bilo pomanjkanje politične razsežnosti značilnost celotne Evrope.

5.1.3.1 Leta 2004 je delegacija DIACT ([8]) pozvala k projektom v zvezi z metropolitanskimi območji, da bi spodbudili sodelovanje med velikimi mesti in podprli gospodarski razvoj metropolitanskih regij. Strokovna žirija, ki so jo sestavljali direktorji ministrstev in strokovnjaki, je izbrala petnajst projektov v zvezi z metropolitanskimi območji, ki so jih pripravile lokalne skupnosti. Projekti so bili zaključeni leta 2006. Leta 2007 bodo projekti v zvezi z metropolitanskimi območji prejeli finančno pomoč države za izvajanje strukturnih ukrepov. DIACT je s to pobudo priznala pomen metropolitanskih regij kot ključnih akterjev za konkurenčnost celotnega območja.

5.1.4 V **Italiji** in **Španiji** regionalizacija napreduje. Ta razvoj, ki ni neposredno povezan z metropolitanskimi območji, ustvarja nove (pravne) priložnosti za upravljanje metropol.

5.1.4.1 V Italiji je bil leta 1990 po zakonu predviden pristop od spodaj navzgor in opredelitev 14 metropolitanskih območij. Zakon ni stopil v veljavo. Leta 1999 je nov zakon odobril pobude od spodaj navzgor za ustanovitev metropolitanskih območij. V regiji Bologna je bila ustanovljena ena sama skupščina, ki združuje 20 občin in ima svoja proračunska sredstva. Z ustavno reformo leta 2001 je bila odobrena ustanovitev treh metropolitanskih območij okrog Rima, Neaplja in Milana. Pred kratkim se je ta reforma začela ponovno izvajati.

5.1.4.2 V Španiji je teritorialna razprava odvisna od teritorialne avtonomije. Avtonomne skupnosti imajo izključne pristojnosti na tem področju, zato so tudi odgovorne za metropolitanska območja. Hkrati poteka proces krepitve velikih mest in „merjenje moči“ med centralno vlado, avtonomnimi skupnostmi in metropolitanskimi območji, kot so Madrid, Barcelona in Valencia. Drug primer je Bilbao, ki je z vidika oblikovanja metropolitanskih območij z javno-zasebnim partnerstvom dosegel uspeh.

5.1.4.3 Opredelitev metropolitanskih območij se ne omejuje niti na velike niti na posamezne države. Najbolj znani primeri metropolitanskih območij so Centrope, in sicer Dunaj-Bratislava-Brno-Gjör, regije v nič manj kot štirih državah, in Kopenhagen-Malmö (Danska in Švedska). Obe regiji se razvijata. Na Nizozemskem trenutno poteka poglobljena razprava o najustreznejši obliki upravljanja regije Randstad, da bi odpravili upravno razdrobljenost, ki zavira razvoj infrastrukture ter prostorski in ekonomsko-socialni razvoj.

([8]) DIACT: Délégation Interministérielle à l'Aménagement et à la Compétitivité des Territoires – Medministrska delegacija za prostorsko načrtovanje in regionalno konkurenčnost (nekdanji DATAR).

5.1.5 V novih državah članicah je opazen razvoj, ki je primerljiv z zgoraj navedenimi državami. Na Poljskem je vlada opredelila veliko metropolitanskih območij ali *mest-regij*. Nazoren primer je regija Katowice, ki je nedavno dobila poseben status metropolitanskega območja. Vendar razvoj mest in metropolitanskih območij poteka nenadzorovano in zato samovoljno zaradi pomanjkanja ustreznega regionalnega upravljanja. Zato se nekatera metropolitanska območja usmerjajo k praksam in strokovnemu znanju držav s tradicijo decentraliziranih politik.

5.1.6 Gospodarske in industrijske zbornice, predvsem v glavnih mestih in mestih-regijah, ki so dobro prepoznavni in dejavni predstavniki poslovnega sveta na lokalni in regionalni ravni, so prav tako vključene v proces oblikovanja metropolitanskih območij. Povsod prispevajo k privlačnosti ter gospodarskemu in kulturnemu vplivu svojih območij, pri tem pa upoštevajo zahteve glede kakovosti življenja in spoštovanja okolja.

6. **Razvoj na evropski ravni**

6.1 Na ravni EU je izvajanje lizbonske strategije prednostni cilj Barrosove Komisije. Pri tem sodelujejo vsi komisarji. GD REGIO je lizbonsko strategijo umestil v središče regionalne politike „novega stila“, v ospredju katere je razvoj mest.

6.1.1 Lizbonska strategija in razvoj mest sta prednostni nalogi v vseh regijah, ki prejemajo sredstva iz programov Skupnosti. Ti programi se ne osredotočajo izrecno na metropolitanska območja; za ta je najpomembnejši program URBACT ([9]).

6.1.2 Poleg GD REGIO tudi drugi GD, na primer GD za raziskave in razvoj, GD za okolje in GD za promet, upravljajo posebne programe, ki so pogosto pomembni za metropole, ker tudi nanje vplivajo lizbonski cilji. Programi za krepitev uspešnosti mest se ne nanašajo neposredno na metropole, vendar jih vedno vključujejo.

6.1.3 Junija 2006 je delovna skupina Sveta objavila prvi osnutek Teritorialne agende ([10]). V dokumentu so jasno opisani trendi na področju urbanizacije evropske družbe, vendar pa še vedno ni jasne ločnice med mesti in metropolitanskimi območji.

([9]) Komisija trenutno pripravlja priročnik o urbanih vprašanjih.

([10]) The Territorial State and Perspectives of the European Union Document, Towards a Stronger European Territorial Cohesion in the Light of the Lisbon and Gothenburg Ambitions (Teritorialna država in perspektive Evropske unije: okrepljeni koheziji evropskega ozemlja naproti v okviru lizbonskih in göteborških ciljev), predhodni osnutek, 26. junij 2006.

6.2 Izzivom (velikih) mest ([11]) je bilo posvečenih več neformalnih svetov ministrov za prostorsko načrtovanje. Prostorsko načrtovanje sodi med pristojnosti Unije v veljavni Pogodbi v okviru naslova Okolje, člena 175(2) ([12]).

6.3 **Evropski parlament** ([13]) poudarja, da „v mestih in strnjenih naseljih ali območjih živi 78 % prebivalstva Unije in da so kraj, kjer so nakopičene težave in tudi kraj, kjer se gradi prihodnost." Meni, da so ta območja ključni akterji regionalnega razvoja in uresničevanja lizbonskih in göteborških ciljev.

6.3.1 Evropski parlament zahteva, da se vsi generalni direktorati Komisije, ki posredno ali neposredno obravnavajo urbana vprašanja, povežejo in skupaj opredelijo konkretne težave urbanega okolja na vseh področjih ukrepanja ter skupaj predstavijo pozitivne učinke politik, ki jih izvajajo. Predlaga ustanovitev medoddelčnih delovnih skupin in meni, da bilo treba vzpostaviti teritorialni dialog.

6.4 **Odbor regij** vse bolj opozarja evropske institucije na izzive, s katerimi se srečujejo urbane regije. Sklepne ugotovitve OR temeljijo na enakih skrbeh in načelih kot sklepi Evropskega parlamenta in EESO.

6.4.1 Odbor regij poudarja dejanske razmere „funkcionalnih regij" in sodelovanje med partnerji zunaj upravnih meja – nacionalnih, regionalnih in lokalnih – ki bi ga morale spodbujati politike Skupnosti s pomočjo posebnih ukrepov za spodbujanje, kot so promocija projektov za strateški razvoj obširnih območij. Predvsem bi bilo treba oblikovati nove mreže za sodelovanje in krepiti obstoječe mreže med metropolitanskimi in urbanimi območji, zlasti sodelovanje, ki sedaj poteka v okviru pobude Interreg III, sodelovanje, ki bo potekalo v obdobju 2007–2013 v okviru cilja za teritorialno sodelovanje ([14]).

6.5 Mreža METREX ([15]) je v izjavah marca in septembra 2006 poudarila, da je treba metropolitanska območja opredeliti in priznati kot glavne sestavne dele Teritorialne agende Evropske unije. METREX meni, da bi bilo treba pripraviti primerljive podatke o metropolitanskih območjih na evropski ravni. Zahteva, da Komisija pripravi zeleno knjigo, ki bo obravnavala tri ključne teme: gospodarsko konkurenčnost, socialno kohezijo in varstvo okolja. Meni, da se lahko številni glavni problemi, kot podnebne spremembe, staranje prebivalstva ali priseljevanje, s katerimi se sooča Evropa, učinkovito in celovito rešijo samo s pomočjo metropolitanskih območij. Prav tako meni, da lahko metropolitanska območja igrajo glavno vlogo pri uresničevanju lizbonskih ciljev, predvsem pri zagotavljanju konkurenčnosti Evrope na svetovni ravni.

6.6 **Število regij, ki imajo predstavništvo v Bruslju,** se je v zadnjih 15 letih močno povečalo ([16]). Na konferencah, ki so jih organizirale regije, so razvoj in uspešnost metropolitanskih območij pogosto teme, o katerih se največ razpravlja.

6.7 Skupina regij, ki imajo predstavništvo v Bruslju, se je organizirala prav pod imenom Lizbonske regije.

6.8 V okviru programa ORATE je bilo v zadnjih letih zbranih veliko informacij, podatkov, kazalnikov in poročil o evropskih regijah. Ker pa se upravne meje v regijah zelo razlikujejo od mej v metropolitanskih območjih, rezultati tega visokokakovostnega dela odgovornim za razvoj, prostorsko načrtovanje in upravljanje metropolitanskih območij ne ponujajo informacij in analiz, ki so potrebne za opredelitev najpomembnejših politik, s katerimi bi lahko izkoristili vse razpoložljive možnosti v metropolah.

6.9 GD za regionalno politiko in Eurostat sta uvedla projekt *Urban audit* (Predstavitev mest), da bi ponudila zanesljive in primerljive kazalnike o določenem številu mest ([17]). EESO pozdravlja prizadevanja za zbiranje podatkov o urbanih območjih, vendar informacije, ki so na razpolago v tem projektu, še ne omogočajo njihove širše uporabe ([18]).

([11]) Prvi neformalni svet ministrov za prostorsko načrtovanje in notranje zadeve, na katerem so poglobljeno razpravljali o izzivih za mesta, je bil v Roterdamu novembra 2004. Sledil mu je neformalni svet v Luxembourgu, maja 2005, o stanju ozemlja in perspektivah Evropske Unije. Naslednji neformalni svet bo v Leipzigu maja 2007.

([12]) Člen 175
1. Svet se v skladu s postopkom iz člena 251 ter po posvetovanju z Ekonomsko-socialnim odborom in Odborom regij odloči, katere ukrepe naj Skupnost sprejme za doseganje ciljev iz člena 174.
2. Z odstopanjem od postopka odločanja iz odstavka 1 in brez poseganja v člen 95 Svet na predlog Komisije ter po posvetovanju z Evropskim parlamentom, Ekonomsko-socialnim odborom in Odborom regij soglasno sprejme:
a) določbe, ki so zlasti davčne narave;
b) ukrepe glede:
— prostorskega načrtovanja,
— rabe zemljišč, razen ravnanja z odpadki
— in ukrepov splošne narave ter glede upravljanja vodnih virov;
c) ukrepe, ki pomembno vplivajo na izbiro držav članic med različnimi viri energije in na splošno strukturo njihove oskrbe z energijo.

([13]) Evropski parlament, Resolucija z dne 13.10.2005 o urbani razsežnosti v okviru širitve – UL C 233, 28.9.2006, str. 127.

([14]) Mnenje Odbora regij o kohezijski politiki in mestih: prispevek urbanih območij k rasti in delovnim mestom v regijah, UL C 206, 29.8.2006, str. 17.

([15]) METREX, mreža evropskih metropolitanskih regij in območij, je združenje približno 50 velikih urbanih regij.

([16]) Od 20 leta 1990 do 199 leta 2006.

([17]) Z ločevanjem 3 geografskih ravni: ožje mestno območje, širše mestno območje (larger urban zone – LUZ) in deli ožjega mestnega območja. Po mnenju odgovornih za projekt, širše mestno območje približno ustreza funkcionalnemu mestnemu območju.

([18]) Dejansko je sorazmerno malo kazalnikov za vsa širša mestna območja (LUZ) za isto leto. Geografske omejitve teh območij so opredeljene v skladu z nacionalnimi merili; kar ne zagotavlja primerljivosti kazalnikov na evropski ravni. Te omejitve do sedaj niso bile objavljene. Kazalniki temeljijo na preteklih letih (2001, za najbližje leto). Sredstev, ki so trenutno na razpolago Eurostatu za vodenje tega pomembnega projekta, ki zajema 27 držav, 258 mest, 260 širših mestnih območij in 150 kazalnikov, očitno ni dovolj.

7. **Živahna razprava v teku**

7.1 EESO ugotavlja, da je razprava o metropolitanskih območjih veliko bolj živahna kot pred nekaj leti, in to iz dveh glavnih razlogov. Vse večje število metropol na svetu kaže, da se nova urbana organizacija oblikuje zelo hitro ([19]), razpravo pa je oživilo tudi priznanje, da obstaja povezava med gospodarskim, družbenim in okoljskim razvojem velikih metropol in lizbonsko strategijo.

7.2 Politične in socialne razprave o najustreznejšem pristopu so potekale v vseh državah članicah, velikih in majhnih, razvitih ali manj razvitih.

7.3 Te razprave so najprej potekale na nacionalni ravni, vendar oblasti v številnih primerih priznavajo, da dejanska razsežnost nekaterih metropol ni omejena na nacionalno ozemlje. Primera območij Kopenhagen-Malmö in Dunaj-Bratislava sta bila že omenjena, vendar je treba prav tako navesti metropolitanska območja, ki jih opredeljujejo francoske oblasti, kot sta Metz-Luxembourg-Saarbrücken in Lille-Courtrai. V celotni Uniji se število čezmejnih regij, ki delujejo kot metropolitansko območje, povečuje.

7.4 Kljub večjemu številu razprav v preteklih letih EESO ugotavlja, da so te nove strukture še v začetni fazi.

7.5 Velika večina mest in metropolitanskih območij, ki želijo pokazati svoj pomen na evropski in svetovni ravni, predstavlja svoje razmere z nacionalnimi ali regionalnimi podatki, ne da bi se pri tem zavedale resnične razsežnosti območja, o katerem govorijo. To je ena od posledic razlike, ki obstaja med metropolitanskimi območji in upravno regijo ali regijami, katere del so.

7.6 Kljub razlikam v nacionalnih in regionalnih pristopih in strukturah EESO ugotavlja očitno podobnost glede problematike. Največ se razpravlja o naslednjih temah:

— kritična masa metropolitanskega območja ali mestne regije (*city region*) ali mreže mest in občin;

— ravnotežje med urbanimi in podeželskimi območji, ki sestavljajo metropolitanska območja;

— vloge metropolitanskih območij;

— izobraževanje in usposabljanje;

— ustvarjalnost, raziskave in inovacije;

— grozdi in konkurenčnost podjetij na mednarodnih trgih;

— privabljanje in sprejemanje mednarodnih naložb;

— velike infrastrukture, njihovo financiranje in javno-zasebno partnerstvo;

— prometne in telekomunikacijske mreže, ki povezujejo velike metropole v Evropi in svetu;

— kulturni vpliv;

— multikulturna družba (priseljevanje) in izzivi, povezani z revščino in izključenostjo;

— zaposljivost delovne sile in nova delovna mesta;

— industrijska proizvodnja in storitvene dejavnosti z visoko dodano vrednostjo;

— podnebne spremembe, energetska učinkovitost, zmanjševanje onesnaženosti in ravnanje z odpadki;

— odstranjevanje onesnaževal in ureditev opuščenih industrijskih območij, ki so povezana s prestrukturiranjem proizvodnih dejavnosti;

— zmanjševanje negotovosti, kriminala in možnosti mednarodnega terorizma;

— zmanjševanje neenakosti med regionalnimi skupnostmi in oblikovanje partnerstva med središčem in obrobjem;

— pereč problem upravljanja.

7.7 Prebivalstvo nima vedno občutka, da pripada metropoli. Evropskim metropolitanskim območjem manjka politična legitimnost. Nekdanje upravne strukture ne zadostujejo več – so iz preteklih obdobij –, vendar nacionalne oblasti namenjajo veliko pozornost odporu interesnih skupin proti novim strukturam, predvsem obstoječim političnim in upravnim lokalnim in regionalnim organom. Vendar so izzivi, s katerimi se srečujejo metropolitanska območja, ogromni. Za soočenje z izzivi in za dobro obvladovanje razvoja je nova organizacija upravljanja za oblikovanje celostne strategije potrebna skoraj povsod.

V Bruslju, 25. aprila 2007

Predsednik

Evropskega ekonomsko-socialnega odbora

Dimitris DIMITRIADIS

([19]) Mestno prebivalstvo na svetu danes presega 3 milijarde ljudi. Število prebivalcev 400 metropolitanskih območij je večje od 1 milijona , medtem ko je bilo v prejšnjem stoletju takih območij samo 16.